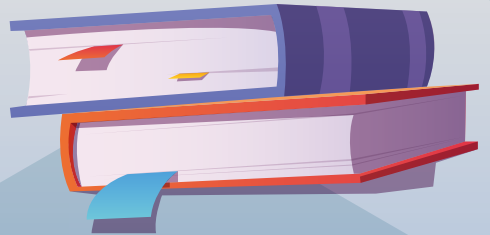

DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

11.
SINIF

HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA ETKİNLİK KİTABI

**DİN ÖĞRETİMİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ**

**11. SINIF
HİTABET VE MESLEKİ UYGULAMA**

**ETKİNLİK
KİTABI**

YAZARLAR

**Dr. Fatma BALCI ARVAS
Dr. Numan KONAKLI
Ayşe SAĞLAM
Hüseyin ÇINAR
Süleyman EMİROĞLU**

Editör

Süleyman EMİROĞLU

Dil Uzmanı

Mehmet Emin SARIKAYA

Program Geliştirme Uzmanı

Talip AYDEMİR

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanı

Hülya ERDUL

Rehberlik ve Psikolojik Danışma Uzmanı

Kenan PINARBAŞI-Mevlüt SELVİ

Görsel Tasarım Uzmanı

Hakan AVLUKYARI

Meryem ÜNSEL

Yahya ÖZTÜRK

İÇİNDEKİLER

3. Ünite

Dinî Hitabet Türü Olarak Hutbe ve Vaaz

1. KAZANIM: Hutbe ve hatiplik kavramlarını açıklar.

1. Etkinlik: Doğru-Yanlış	8
2. Etkinlik: Oku-Yorum	11

2. KAZANIM: Hutbe ile ilgili dinî hükümleri kavrar.

3. Etkinlik: Sıralayalım	13
4. Etkinlik: Oku-Bul-Yaz	16

3. KAZANIM: Hutbe dualarını ezbere okur.

5. Etkinlik: Eşleştirme	19
6. Etkinlik: Bulalım	22

4. KAZANIM: Hutbe sunumunda dikkat edilecek hususları fark eder.

7. Etkinlik: Sınıflandırma	25
8. Etkinlik: İlkeler Çıkaralım	28

5. KAZANIM: Hitabet ilkelerine uygun hutbe hazırlar ve sunar.

9. Etkinlik: Hutbe Hazırlıyorum	30
10. Etkinlik: Hutbe Hazırlıyorum	33

6. KAZANIM: İncelediği veya dinlediği bir hutbeyi hitabet tekniği açısından değerlendirir.

11. Etkinlik: Hutbe Değerlendirme	35
12. Etkinlik: Hutbe Değerlendirme	40

7. KAZANIM: Vaaz ve vaizlik kavramlarını açıklar.

13. Etkinlik: Eşleştirme	43
14. Etkinlik: Sınıflandırma	46

8. KAZANIM: Vaaz dualarını ezbere okur.

15. Etkinlik: Eşleştirme	49
16. Etkinlik: Bulalım	52

9. KAZANIM: Vaaz ve ders sunumunda dikkat edilecek hususları fark eder.

17. Etkinlik: Bulalım-Yazalım	55
18. Etkinlik: Doğru-Yanlış	58

10. KAZANIM: Hitabet ilkelerine uygun vaaz hazırlar ve sunar.

19. Etkinlik: Vaaz Hazırlıyorum	61
20. Etkinlik: Vaaz Hazırlıyorum	69

11. KAZANIM: İncelediği veya dinlediği bir vaazı hitabet tekniği açısından değerlendirir.

21. Etkinlik: Vaaz Değerlendirme	72
22. Etkinlik: Vaaz Değerlendirme	74

KİTABIMIZI TANIYALIM

Ders adı

Sınıf

Kazanım

Etkinlik sıra numarası

Etkinlik süresi

Ünite adı

Etkinlik süreci açıklaması

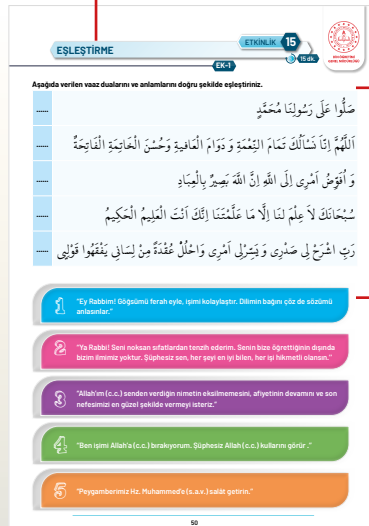
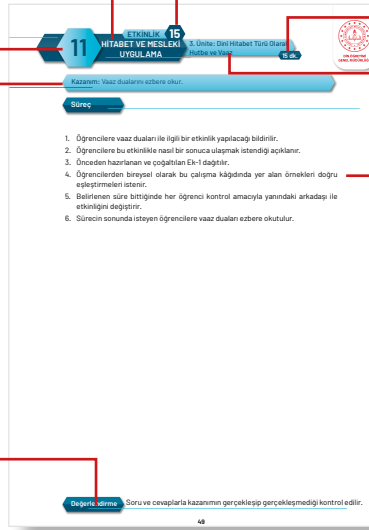
Değerlendirme yöntemi

Etkinlik adı

Etkinlik yönergeleri

Etkinlik alanı

Cevap anahtarı

**ÜNİTE
3**

**DİNÎ HİTABET
TÜRÜ OLARAK
HUTBE VE VAAZ**

Kazanım: Hutbe ve hatiplik kavramlarını açıklar.

Süreç

1. Öğrencilere din hizmetlerinde hitabet ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak bu çalışma kâğıdında yer alan örnekleri doğru eşleştirmeleri istenir.
5. Belirlenen süre bittiğinde her öğrenci kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirir.
6. Belirlenen süre bittikten sonra cevaplar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlar için “Doğru”, yanlış olanlar için “Yanlış” sütununu işaretleyiniz.

	Doğru	Yanlış
Hutbe kelimesi sözlükte “bir topluluk karşısında yapılan etkileyici konuşma” anlamına gelir.		
Ülkemizde cuma ve bayram günlerinde hutbe okuyup namaz kıldırın din görevlisine vaiz denilmektedir.		
Hutbe, üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler arasında kısa süreli bir oturuş bulunmaktadır.		
Cuma hutbesi farz namazdan önce, Ramazan ve Kurban bayramı hutbeleri ise bayram namazından sonra okunur.		
Bayram hutbelerine cuma hutbesinden farklı olarak tekbir getirilerek başlanır.		
Hatibin hutbe okurken daha iyi görülmek ve sesini daha iyi duyurmak üzere çıktığı basamaklı mimari yapıya minber adı verilir.		
İmanın cemaate namaz kıldırırken durduğu yer kürsü olarak isimlendirilir.		
Hz. Peygamber (s.a.v.) cuma ve bayram namazlarının dışında insanları herhangi bir konuda uyarma ya da bilgilendirme ihtiyacı hissettiğinde cuma ve bayram hutbesine benzer konuşmalar yapardı.		
Başarılı bir hatipte her şeyden önce sağlam bilgi, samimiyet, şevk ve heyecan bulunmalıdır.		
Birinci hutbede Allah’a (c.c.) hamd Peygamberimize (s.a.v.) salât ve selam ile müminlere dua yer alır.		

CEVAP ANAHTARI

	Doğru	Yanlış
Hutbe kelimesi sözlükte "bir topluluk karşısında yapılan etkileyici konuşma" anlamına gelir.	√	
Ülkemizde cuma ve bayram günlerinde hutbe okuyup namaz kıldıran din görevlisine vaiz denilmektedir.		√
Hutbe, üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler arasında kısa süreli bir oturuş bulunmaktadır.		√
Cuma hutbesi farz namazdan önce, Ramazan ve Kurban bayramı hutbeleri ise bayram namazından sonra okunur.	√	
Bayram hutbelerine cuma hutbesinden farklı olarak tekbir getirilerek başlanır.	√	
Hatibin hutbe okurken daha iyi görülmek ve sesini daha iyi duyurmak üzere çıktığı basamaklı mimari yapıya minber adı verilir.	√	
İmanın cemaate namaz kıldırırken durduğu yer kürsü olarak isimlendirilir.		√
Hz. Peygamber (s.a.v.) cuma ve bayram namazlarının dışında insanları herhangi bir konuda uyarma ya da bilgilendirme ihtiyacı hissettiğinde cuma ve bayram hutbesine benzer konuşmalar yapardı.	√	
Başarılı bir hatipte her şeyden önce sağlam bilgi, samimiyet, şevk ve heyecan bulunmalıdır.	√	
Birinci hutbede Allah'a (c.c.) hamd Peygamberimize (s.a.v.) salât ve selam ile müminlere dua yer alır.		√

Kazanım: Hutbe ve hatiplik kavramlarını açıklar.

Süreç

1. Öğrencilere Ek-1'de yer alan metin dağıtılır.
2. Öğrencilerden metni okumaları ve soruların cevaplarını kâğıda yazmaları istenir.
3. Verilen süre sonunda gönüllü öğrencilerin cevapları sınıfta okunarak etkinlik tamamlanır.
4. Etkinlik kâğıdını sergilemek isteyen öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda sergilenir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Metni okuyarak soruları cevaplayınız.

Eğitim-öğretim açısından hutbede kullanılan metodun takrir yani anlatım yöntemi olduğunu düşündüğümüzde, kelimelerin ötesinde ayrı bir anlama ve öneme sahip olan beden dilinin kullanımı ehemmiyet kazanmaktadır. Bu takrir ise kâğıda yazılmış konuşmanın dinleyicilere okunması biçiminde gerçekleştirilir. Böyle bir yöntemin bazı avantajları var ise de mahzurları daha çoktur. Konuşmasını okumakla meşgul olan hatip, dinleyicilerin durumlarını gözleyemez, bunun sonucunda hatibin ilettiği mesajları dinleyicilerin almalarını sağlayan zihni yakınlaşma gerçekleşmez. Konuşmasını okuyan hatip, ölü bir şahsiyet izlenimi verir. Muhatapları etkilemenin yarından daha fazlasının sözsüz iletişimle gerçekleştiği ve hatta sözle anlatılması mümkün olmayan bazı duygu ve kanaatlerin mimik ve ses tonu ile aktarıldığı belirtilmektedir. Beden dilinin kullanımı sayesinde kelimelere canlılık ve hareketlilik kazandırılır, matlık ve donukluktan kurtulmuş olunur. Hz. Peygamber "Müminin mümine karşı durumu, bir parçası diğer parçasını sımsıkı kenetleyip tutan binalar gibidir." buyurmuş, bunu açlamak için de iki elin parmaklarını birbiri arasına geçirerek kenetlemiştir (Buhârî, Salât, 88). Dolayısıyla imam-hatipler yerli yerinde olmak koşuluyla jest ve mimik, sesin tonu gibi sözsüz iletişim birimlerini, dini hitabet ve din eğitimi vasıtası olarak kabul ettiğimiz hutbede kullanabilmelidir. Hz. Peygamber'in Veda Hutbesi'ni yüz binden fazla ashâbı kiram, gür sesli kişiler vasıtasıyla dinlemişlerdir. Günümüzde hutbeyi 20 milyon insana ulaşmanın bir vasıtası olarak kabul edersek, bunu sadece fıkıh boyutuyla değerlendirmenin ötesinde bir iletişim ve eğitim faaliyeti olarak da kabul etmek gerekir.

(Kasım Kocaman, Dinî İletişimde Hutbe, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2006, s. 95-99.)

1. Metne getirilebilecek en uygun başlık sizce nedir?

.....

2. Metinde günümüzdeki hutbeler hangi açıdan eleştirilmektedir?

.....

3. Hutbede vücut dilini iyi kullanmak muhatap üzerinde nasıl bir etki bırakır?

.....

Kazanım: Hutbe ile ilgili dinî hükümleri kavrar.

Süreç

1. Öğrencilere Ek-1'de yer alan metin dağıtılır.
2. Öğrencilerden cuma namazının doğru bir şekilde eda edilmesi için yapılması gerekenleri sıralamaları istenir.
3. Verilen süre sonunda gönüllü öğrencilerin cevapları sınıfta okunarak etkinlik tamamlanır.
4. Etkinlik kâğıdını sergilemek isteyen öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda sergilenir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda bir hatibin cuma hutbesi ve namazını eda ederken yaptıkları sıralanmıştır. Cuma namazının eda edilebilmesi için yapılması gerekenleri doğru bir şekilde sıralayınız.

Hatip;

1. Cuma günü önceden hazırlık yapar ve ezan okunmadan camiye gider.
2. Minbere yönelirken müezzin Ahzâb suresinin 56. ayetini okur.
3. Ezan okunduktan sonra cumanın ilk sünnetini kılar.
4. Tek basamaklarda dua okuyarak minbere çıkar ve iç ezan bitinceye kadar oturur.
5. Müezzinin kamet getirmesinden sonra cuma namazının iki rekat farzını cemaate kıldırır.
6. Ezandan sonra ayağa kalkar ve hutbenin birinci bölümünü okur. Konuşmasını tamamladıktan sonra oturur ve kısa bir dua okur.
7. Daha sonra ayağa kalkarak hutbenin ikinci bölümünü okur. Nahl suresinin 90. ayetini mealiyle beraber okuyarak hutbeyi tamamlar.

CEVAP ANAHTARI

Hatip;

1. Cuma günü önceden hazırlık yapar ve ezan okunmadan camiye gider.
3. Ezan okunduktan sonra cumanın ilk sünnetini kılar.
2. Minbere yönelirken müezzin Ahzâb suresinin 56. ayetini okur.
4. Tek basamaklarda dua okuyarak minbere çıkar ve iç ezan bitinceye kadar oturur.
6. Ezandan sonra ayağa kalkar ve hutbenin birinci bölümünü okur. Konuşmasını tamamladıktan sonra oturur ve kısa bir dua okur.
7. Daha sonra ayağa kalkarak hutbenin ikinci bölümünü okur. Nahl suresinin 90. ayetini mealıyla beraber okuyarak hutbeyi tamamlar.
5. Müezzinin kamet getirmesinden sonra Cuma namazının iki rekat farzını cemaate kıldırır.

Kazanım: Hutbe ile ilgili dinî hükümleri kavrar.

Süreç

1. Öğrencilere Ek-1'de yer alan metin dağıtılır.
2. Öğrencilerden cuma namazının sünnetlerinden verilmeyenleri uygun olacak şekilde tamamlamaları istenir.
3. Verilen süre sonunda gönüllü öğrencilerin cevapları sınıfta okunarak etkinlik tamamlanır.
4. Sergilemek isteyen öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda sergilenir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda cuma hutbesinin sünnetlerini sıralanmıştır. Aralardaki boş bırakılan maddeleri tamamlayarak yazınız.

1. Hatibin, minbere yakın bir yerde bulunması, cumanın ilk sünnetini minberin önünde kılması
2. Hatibin minbere çıktıktan sonra cemaate dönük olarak oturması
3. Ezanın, hatibin huzurunda okunması
4.
5. Hutbeye gizlice "eûzü"çektikten sonra sesli olarak Allah'a hamd ve sena ile başlaması
6. Kelime-i şهادet okuması ve Hz. Peygamber'e salavat getirmesi
7.
8.
9. İkinci hutbeye de birincide olduğu gibi Allah'a hamd ederek ve Hz. Peygamber'e salavat getirerek başlaması
10.

CEVAP ANAHTARI

1. Hatibin, minbere yakın bir yerde bulunması, cumanın ilk sünnetini minberin önünde kılması
2. Hatibin minbere çıktıktan sonra cemaate dönük olarak oturması
3. Ezanın, hatibin huzurunda okunması
4. Hatibin ezandan sonra kalkıp, her iki hutbeyi ayakta okuması
5. Hutbeye gizlice " eûzü "çektikten sonra sesli olarak Allah'a hamd ve sena ile başlaması Kelime-i şehadet okuması ve Hz. Peygamber'e salavat getirmesi
6. Kur'an'dan bir ayet okuması
7. Hutbeyi iki bölüm hâlinde yapması ve iki hutbe arasında kısa bir süre, ortalama üç ayet okuyacak kadar oturması
8. İkinci hutbeye de birincide olduğu gibi Allah'a hamd ederek ve Hz. Peygamber'e salavat getirerek başlaması
9. Hatibin hutbeyi kısa tutması

Kazanım: Hutbe dualarını ezbere okur.

Süreç

1. Öğrencilere hutbe duaları ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikte nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak Ek-1’ de yer alan örnekleri doğru eşleştirmeleri istenir.
5. Belirlenen süre bittiğinde her öğrenci kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirir.
6. Süre bittikten sonra cevaplar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda verilen hutbe dualarını ve anlamlarını doğru şekilde eşleştiriniz.

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَيَسِّرْ عَلَيْنَا
خَزَائِنَ فَضْلِكَ وَ كَرِّمَكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِيْنَ وَ
يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

1. Allah'ım! Merhametin hürmetine hayatta olan ve olmayan erkek ve kadın bütün müminleri ve Müslümanları bağışla. Selam resulleredir. Hamd ise yalnızca âlemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur.

2. Ey cömertlerin en cömerti, ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım! Bize merhamet kapılarını aç; lütuf ve kereminin hazinelerini bize kolaylaştır.

اَللّٰهُمَّ هَذَا الشَّانُ لَيْسَ بِشَانِي وَ هَذَا
الْمَكَانُ لَيْسَ بِمَكَانِي. اَللّٰهُمَّ يَسِّرْ لِيْ اَمْرِيْ
وَ تَقَبَّلْهُ مِنِّيْ وَ سَلَامٌ عَلٰى جَمِيْعِ الْاَنْبِيَاءِ وَ
الْمُرْسَلِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

3. Hamd Allah'a mahsustur. O'na tövbe eder, O'ndan yardım ister, ondan bağışlanma dileriz. Nefislerimizin kötülüklerinden ve yaptığımız kötü işlerden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayete erdirdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse hidayete erdiremez.

4. Allah'ım! Bu şeref benim değil, bu makam benim değil, (sen verdin). Allah'ım işimi kolaylaştır ve yaptığım işi kabul eyle! Bütün nebi ve resullere selam olsun. Bütün kâinatın sahibi Allah'a hamd olsun.

بَارَكَ اللّٰهُ لَنَا وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُؤْمِنِيْنَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ
وَالْمُسْلِمَاتِ الْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ
اِنَّهُ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ مُّجِيْبُ الدَّعَوَاتِ

5. Allah bizleri, sizleri, hayatta olan ve olmayan erkek ve kadın bütün müminleri ve Müslümanları mübarek kılsın. Şüphesiz ki Allah duaları işiten ve kabul edendir.

CEVAP ANAHTARI

2

اَللّٰهُمَّ افْتَحْ عَلَيْنَا اَبْوَابَ رَحْمَتِكَ وَيَسِّرْ عَلَيْنَا
خَزَائِنَ فَضْلِكَ وَ كَرِّمَكَ يَا اَكْرَمَ الْاَكْرَمِيْنَ وَ
يَا اَرْحَمَ الرَّاحِمِيْنَ

1. Allah'ım! Merhametin hürmetine hayatta olan ve olmayan erkek ve kadın bütün müminleri ve Müslümanları bağışla. Selam resulleredir. Hamd ise yalnızca âlemlerin rabbi olan Allah'a mahsustur.

2. Ey cömertlerin en cömerti, ey merhametlilerin en merhametlisi olan Allah'ım! Bize merhamet kapılarını aç; lütuf ve kereminin hazinelerini bize kolaylaştır.

4

اَللّٰهُمَّ هَذَا الشَّانُ لَيْسَ بِشَانِي وَ هَذَا
الْمَكَانُ لَيْسَ بِمَكَانِي . اَللّٰهُمَّ يَسِّرْ لِيْ اَمْرِيْ
وَ تَقَبَّلْهُ مِنِّيْ وَ سَلَامٌ عَلٰى جَمِيْعِ الْاَنْبِيَاءِ وَ
الْمُرْسَلِيْنَ وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ

3. Hamd Allah'a mahsustur. O'na tövbe eder, O'ndan yardım ister, ondan bağışlanma dileriz. Nefislerimizin kötülüklerinden ve yaptığımız kötü işlerden Allah'a sığınırız. Allah'ın hidayete erdirdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse hidayete erdiremez.

4. Allah'ım! Bu şeref benim değil, bu makam benim değil, (sen verdin). Allah'ım işimi kolaylaştır ve yaptığım işi kabul eyle! Bütün nebi ve resullere selam olsun. Bütün kâinatın sahibi Allah'a hamd olsun.

5

بَارَكَ اللّٰهُ لَنَا وَلَكُمْ وَلِسَائِرِ الْمُؤْمِنِيْنَ
وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُسْلِمِيْنَ
وَالْمُسْلِمَاتِ الْاَحْيَاءِ مِنْهُمْ وَالْاَمْوَاتِ
اِنَّهُ سَمِيْعٌ قَرِيْبٌ مُّجِيْبُ الدَّعَوَاتِ

5. Allah bizleri, sizleri, hayatta olan ve olmayan erkek ve kadın bütün müminleri ve Müslümanları mübarek kılsın. Şüphesiz ki Allah duaları işiten ve kabul edendir.

Kazanım: Hutbe dualarını ezbere okur.

Süreç

1. Öğrencilere Ek-1'de yer alan metin dağıtılır.
2. Öğrencilerden cuma ve bayram hutbelerinde okunan dua ayetlerini bulmaları istenir.
3. Verilen süre sonunda gönüllü öğrencilerin cevapları sınıfta okunarak etkinlik tamamlanır.
4. Sergilemek isteyen öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda sergilenir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda yer alan ayetlerden cuma ve bayram hutbelerinde okunan dua ayetlerini bulup işaretleyiniz.

"Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat."

(Yusuf suresi, 101. ayet.)

"Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş kimseler kıl. Soyumuzdan da sana teslim olmuş bir ümmet kıl. Bize ibadet yerlerini ve ilkelerini göster. Tövbemizi kabul et. Çünkü sen, tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametli olansın."

(Bakara suresi, 128. ayet.)

"... Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin nimete şükretmemi ve razı olacağın yararlı iş yapmamı temin et. Benim için de zürriyetim için de iyiliği devam ettir..."

(Ahkâf suresi, 15. ayet.)

"Şüphesiz Allah; adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."

(Nahl suresi, 90. ayet.)

"... Ey Rabbim! Gerek bana gerekse anne babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya beni muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kullarının arasına kat!"

(Neml suresi, 19. ayet.)

"Hamd, çocuk edinmeyen, mülkte ortağı olmayan, zillet ve acizliğin gerektirdiği bir yardımcıya ihtiyacı bulunmayan Allah'a mahsustur, de ve O'nu tekbir ile yücelt."

(Yûsuf suresi, 111. ayet.)

"Rabbimiz! Biz, 'Rabbimize iman edin.' diye imana çağıran bir davetçi işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla. Kötülüklerimizi ört. Canımızı iyilerle beraber al."

(Âl-i İmrân suresi, 193. ayet.)

"Allah ve melekleri, Peygamber'e salavat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."

(Ahzâb suresi, 56. ayet.)

"... Ey Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme..."

(Bakara suresi, 286. ayet.)

"Musa: Rabbim! Göğsümü genişlet, işimi kolaylaştır, dilimin düğümünü çöz ki sözümü iyi anlasınlar."

(Tâhâ suresi, 25-28. ayetler.)

BULALIM

ETKİNLİK

6

15 dk.

EK-2

CEVAP ANAHTARI

"Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı Müslüman olarak al ve beni iyilere kat."

(Yusuf suresi, 101. ayet.)

"Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş kimseler kıl. Soyumuzdan da sana teslim olmuş bir ümmet kıl. Bize ibadet yerlerini ve ilkelerini göster. Tövbemizi kabul et. Çünkü sen, tövbeleri çok kabul edersin, çok merhametli olansın."

(Bakara suresi, 128. ayet.)

"... Rabbim! Bana ve ana-babama verdiğin nimete şükretmemi ve razı olacağın yararlı iş yapmamı temin et. Benim için de zürriyetim için de iyiliği devam ettir..."

(Ahkâf suresi, 15. ayet.)

"Şüphesiz Allah; adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor."

(Nahl suresi, 90. ayet.)

"... Ey Rabbim! Gerek bana gerekse anne babama verdiğin nimete şükretmeye ve hoşnut olacağın iyi işler yapmaya beni muvaffak kıl. Rahmetinle beni iyi kullarının arasına kat!"

(Neml suresi, 19. ayet.)

"Hamd, çocuk edinmeyen, mülkte ortağı olmayan, zillet ve acizliğin gerektirdiği bir yardımcıya ihtiyacı bulunmayan Allah'a mahsustur, de ve O'nu tekbir ile yücelt."

(Yûsuf suresi, 111. ayet.)

"Rabbimiz! Biz, 'Rabbimize iman edin.' diye imana çağırان bir davetçi işittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahlarımızı bağışla. Kötülüklerimizi ört. Canımızı iyilerle beraber al."

(Âl-i İmrân suresi, 193. ayet.)

"Allah ve melekleri, Peygamber'e salavat getirirler. Ey müminler! Siz de ona salavat getirin ve tam bir teslimiyetle selam verin."

(Ahzâb suresi, 56. ayet.)

"... Ey Rabbimiz! Unutur ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme..."

(Bakara suresi, 286. ayet.)

"Musa: Rabbim! Göğsümü genişlet, işimi kolaylaştır, dilimin düğümünü çöz ki sözümü iyi anlasınlar."

(Tâhâ suresi, 25-28. ayetler.)

Kazanım: Hutbe sunumunda dikkat edilecek hususları fark eder.

Süreç

1. Öğrencilere hutbe sunumunda dikkat edilecek hususlar ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşılacağı açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır. Öğrencilerden bireysel olarak bu çalışma kâğıdında yer alan örnekleri doğru eşleştirmeleri istenir.
4. Belirlenen süre bittiğinde her öğrenci kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra cevaplar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda bir hutbenin hazırlanması ve sunumu süreçlerinde dikkat edilmesi gereken hususlar yazılmıştır. Verilen hususları, hazırlık süreciyle ilgili olanların başına (I); sunum süreciyle ilgili olanların başına (II) yazmak suretiyle sınıflandırınız.

.....	Konu belirlenirken titiz davranılmalıdır.	Cemaatle göz teması kurulmalıdır.	
.....	Ayet ve hadis metinleri hatasız okunmalı, mümkünse ezberlenmelidir.	Yazmadan önce konuya dair yeterli ön okuma yapılmalıdır.	
.....	Konu ile ilgili ayet ve hadisler tespit edilmelidir.	Kılık kıyafete özen gösterilmelidir.	
.....	Siyasi konulara yer verilmemeli ve şahıslar hedef alınmamalıdır.	Ses tonu ve beden dili yerli yerinde kullanılmalıdır.	
.....	Dualar, ayet ve hadisler makam, tecvit ve talimle değil tane tane ve konuşma üslubuyla okunmalıdır.	Yazımda anlaşılır ve sade bir dil kullanılmalıdır.	
.....	Hutbede mutlaka bir mesaj verilmelidir.	İçerik bir plan dahilinde zihinde tertip edilmelidir.	

CEVAP ANAHTARI

Hazırlık Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

I	Konu belirlenirken titiz davranılmalıdır.		Yazımda anlaşılır ve sade bir dil kullanılmalıdır.	I
I	Konu ile ilgili ayet ve hadisler tespit edilmelidir.		Yazmadan önce konuya dair yeterli ön okuma yapılmalıdır.	I
I	Hutbede mutlaka bir mesaj verilmelidir.		İçerik bir plan dahilinde zihinde tertip edilmelidir.	I

Sunum Sürecinde Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

II	Ayet ve hadis metinleri hatasız okunmalı, mümkünse ezberlenmelidir.		Cemaatle göz teması kurulmalıdır.	II
II	Siyasi konulara yer verilmemeli ve şahıslar hedef alınmamalıdır.		Kılık kıyafete özen gösterilmelidir.	II
II	Dualar, ayet ve hadisler makam, tecvit ve talimle değil tane tane ve konuşma üslubuyla okunmalıdır.		Ses tonu ve beden dili yerli yerinde kullanılmalıdır.	II

Kazanım: Hutbe sunumunda dikkat edilecek hususları fark eder.

Süreç

1. Öğrencilere hutbe sunumunda dikkat edilecek hususlar ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşılacağı açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak çalışma kâğıdında yer alan örnekler gibi ilkeler çıkarmaları istenir.
5. Belirlenen süre bittiğinde her öğrenci kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirir.
6. Belirlenen süre bittikten sonra cevaplar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda Hz. Peygamber'in hutbelerini nasıl sunduğu ile ilgili özet bir metin yer almaktadır. Metinden hareketle hutbenin sunumu ile ilgili örnekte olduğu gibi ilkeler çıkarınız.

Rasulullah (s.a.v.) hutbelerinde çok defa heyecanlanır, gözleri kızarır, sesi yükselir, öfkesi kabarırdı. O, sanki kavmini kendilerine hücum etmeye hazırlanmış bir ordudan sakındırır gibi hitap ederdi. Gerekğinde konunun daha iyi anlaşılması için el ve parmaklarını kullanırdı. Peygamberimiz (s.a.v.) hutbelerinde Allah'a (c.c.) hamd eder ve O'nu layık olduğu şekilde överdi; O'nun yüceliğini bildirir ve O'na asla şirk koşulmaması gerektiğini hatırlatırdı. 'Allah'ın (c.c.) hidayete erdirdiğini kimse saptıramaz. O'nun saptırdığını da kimse hidayete erdiremez' derdi. Müslümanlara sözün en hayırlısının Allah'ın (c.c.) kitabı, yolun en doğrusunun Muhammed'in (s.a.v.) yolu olduğunu bildirir ve müminleri Allah'ın (c.c.) kitabına, Rasülünün (s.a.v.) sünnetine çağırırdı. İşlerin en kötüsünün uydurulup dine sokulan bidatlar olduğunu ve her bidatın sapıklık, her sapıklığın da cehenneme götüreceğini söylerdi. İnsanlara bidatlardan sakınmalarını tavsiye ederdi. Hutbelerinde, Kur'an-ı Kerim'den ayetler okurdu. Hutbeleri ile kalpleri iman ve tevhitle doldururdu.

(Hasan Ali Görgülü, "Hazreti Peygamber'in Hutbede İzlediği Metod ve Günümüzde Hutbe Uygulamaları"
Süleyman Demirel Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi Dergisi, Yıl 1996, Sayı.3, s. 177-179.)

1. Hutbede konu ile ilgili ayetler yer almalıdır.
2.
3.
4. Hatip konuya hâkim olmalıdır.
5.
6.
7. Hatip gerektiğinde beden dilini kullanmalıdır.
8.

Kazanım: Hitabet ilkelerine uygun hutbe hazırlar ve sunar.

Süreç

1. Öğrencilere hutbe hazırlama ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekte verilen örnekteki gibi bir hutbe hazırlamaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra hutbeler kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki linkte Diyanet İşleri Başkanlığının 04.12.2020 tarihli hutbesinin seslendirmesi yer almaktadır. Hutbeyi linke tıklayıp sesli olarak dinleyebilirsiniz.

Sizler de,

sitelerinden yararlanarak plan dâhilinde hutbe hazırlayınız.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتْقَىكُمْ.

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَأَمْوَالِكُمْ، وَلَكِنْ

يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ.

ENGELLİLİK: CENNETE KAVUŞTURAN İMTİHAN

Muhterem Müslümanlar!

Okuduğum ayet-i kerimede Cenâb-ı Hak şöyle buyuruyor: “Allah katında en değerli olanınız, O’na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır.”¹

Okuduğum hadis-i şerifte ise Resûl-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyuruyor: “Allah, sizin görünüşlerinize ve mallarınıza bakmaz, ancak kalplerinize ve amellerinize bakar.”²

Aziz Müminler!

İnsana Yüce Rabbimiz katında değer kazandıran, şöhreti, kudreti, güzelliği, sağlığı ya da zenginliği değildir. İnsan zaten varlıkların en şerefli olanı olarak Allah katında değerlidir ve bu değeri yükseltmesinin yolu ancak iman, ibadet, iyi davranışlar ve güzel ahlâk ile mümkündür. Dolayısıyla doğuştan ya da sonradan ortaya çıkan hastalık ve engellilik hâlleri, hayatın gerçeği olup insanın noksanı değildir. Bilakis sabır, sebat ve gayretle sonu cennete ulaşan birer imtihan vesilesidir.

Kıymetli Müslümanlar!

Sağlığımızı korumak ve gerektiğinde tedavi yollarına başvurmak Rabbimizin emri, Peygamberimizin sünnetidir. Bugün karşı karşıya olduğumuz salgın hastalık, bizlere bu sorumluluğumuzu bir kere daha hatırlatmaktadır. Hepimiz mutlaka tedbirlere uymakla, kendimizi ve milletimizi salgından korumakla mükellefiz. Bütün gayretimize rağmen takdir-i ilahî sonucu hastalığa yakalanırsak, o zaman da tedavi olmalı, maneviyatımızı güçlü tutmalı ve sabretmeliyiz.

Değerli Kardeşlerim!

Elimizdeki her nimet gibi, yaşadığımız her zorluk da Rabbimizin rızasını kazanmak için bir vesiledir. Unutmayalım ki her insan gücü nispetinde sorumludur. Hastalanan kardeşlerimize ve ailelerine destek olmak, dualarımızla ve yardımlarımızla onlara yalnız ve çaresiz olmadıklarını hissettirmek hepimizin görevidir. Aynı şekilde, yüreğimizde beslediğimiz sevgiyle engelli kardeşlerimize umut aşılamak, onlar için hayatı kolaylaştırmak hepimizin vazifesidir. Derdi ne olursa olsun, göremeyene göz, konuşamayana dil, işitemeyene kulak, yürüyemeyene ayak, tutamayana el olmak, bizler için onur, huzur ve ecir kapısıdır.

Aziz Müslümanlar!

Bugün, vatanlarının toprak bütünlüğünü müdafaa etmek için canlarını feda eden Karabağ şehitleri, Azerbaycan'da yapılacak programla anılacaktır. Bu vesileyle başta Karabağ şehitlerimiz olmak üzere tüm şehitlerimizi rahmet ve minnetle yad ediyoruz.

¹Hucurât suresi, 13. ayet.

² Müslim, Birr, 34.

Kazanım: Hitabet ilkelerine uygun hutbe hazırlar ve sunar.

Süreç

1. Öğrencilere hutbe hazırlama ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekte yer alan hutbe hazırlama ilkelerine göre hutbe hazırlamaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra hutbeler kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Diyanet İşleri Başkanlığının [Web sitesini](#) ziyaret ediniz ve aşağıdaki hutbe hazırlama ilkelerine de uyarak bir hutbe metni hazırlayınız. Hazırladığınız hutbenin sunumu sınıfınızda yüz yüze olarak ya da görüntülü iletişim araçları vasıtasıyla yapınız.

1. Hutbe Konusunun Belirlenmesi

Hutbenin başarısı, iyi bir konu seçimine bağlıdır. Bu istikamette, konu seçiminde dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Hutbe konusu, güncel olmalıdır.
- Hutbe konusu, cemaatin kültür düzeyine, hutbenin irad edileceği yöreye ve muhatapların ihtiyacına uygun olmalıdır.
- Hutbe konusu, hafta boyunca yapılan gözlem neticesinde belirlenmelidir.

2. Hutbe Kaynaklarının Belirlenmesi ve Bilgi Toplama

Hutbe kaynaklarının tespitinde ve hutbe ile ilgili bilgi toplamada şu konulara dikkat edilir:

- Başarılı bir hutbenin temel kaynakları, Kur'an ayetleri ve Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hadisleridir .
- Belirlenen hutbe konusuyla ilgili ayet ve hadisler tespit edilir.
- Tespit edilen ayetler hakkındaki açıklamalar için tefsirlere bakılır.
- Tespit edilen hadisler hakkındaki izahlar için hadis kaynaklarına bakılır.
- Belirlenen konu hakkında kitap, makale, vaaz, hutbe gibi daha önce yapılmış çalışmalardan istifade edilir.

3. Hutbe Planı

Verimli bir hutbenin başarısındaki en önemli etkenlerden birisi iyi bir plan dâhilinde hazırlanmış olmasıdır. Bu istikamette başarılı bir hutbe için şöyle bir plan önerilebilir:

- Etkileyici bir hitap cümlesi ile cemaatin dikkatini çekme
- Hutbe konusunun takdimi
- Dikkat çekici ve ustaca bir giriş
- Ayet ve hadislerle işlenmiş bir gelişme bölümü
- Son ikaz ve tavsiyeler
- Hutbeyi bir ayet veya hadis meali ile bitirme

4. Hutbenin Yazıya Geçirilmesi

Hutbenin kaleme alınmasında dikkat edilecek hususlar şunlardır:

- Sade ve akıcı bir üslup tercih edilmelidir.
- Açık, anlaşılır ve kısa cümleler kurulmalıdır.
- Cümleler, konuşma formatında düzenlenmelidir.
- Gereksiz yabancı kelimeler, kapalı sözler ve ahlaka aykırı ve ciddiyetten uzak ifadeler kullanılmamalıdır.
- Cümleler, hitap edilen cemaat ile ilgili olmalıdır.

Kazanım: İncelediği veya dinlediği bir hutbeyi hitabet tekniği açısından değerlendirir.

Süreç

1. Öğrencilere hutbe değerlendirme ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekte yer alan hutbeyi dinlemeleri ve hutbe değerlendirme formunu doldurmaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra hutbeler kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

27.11.2020 tarihli hutbeye logoyu tıklayarak ulaşınız ve Ek-2'deki hutbe değerlendirme formunu doldurunuz.

Hutbeyi sesli mp3 formatında

dinleyebilirsiniz.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا

وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ.

وَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ:

مِنْ حُسْنِ إِسْلَامِ الْمَرْءِ تَرْكُهُ مَا لَا يَعْنِيهِ.

FAYDASIZ İŞLERİ TERK ETMEK KULLUĞUN GÜZELLİĞİNDENDİR

Muhterem Müslümanlar!

Okuduğum ayet-i kerimede Yüce Rabbimiz şöyle buyuruyor: **“(Müminler) boş söz işittikleri zaman ondan yüz çevirirler ve ‘Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da size! Esen kalın. Bizim cahillerle işimiz yok.’ derler.”**¹

Okuduğum hadis-i şerifte ise Resul-i Ekrem (s.a.v.) şöyle buyuruyor: **“Faydasız işleri terk etmesi, bir kişinin iyi Müslüman olmasındandır.”**²

Aziz Müminler!

Güzel dinimiz İslam, hayatımızın her safhasında faydalı, hayırlı ve anlamlı işlerle meşgul olmamızı emreder. Sözün en doğrusunu söylememizi ve en güzeline uymamızı tavsiye eder. Dünya ve ahiret hayatımıza faydası dokunmayan, vakit ve emek israfına yol açan beyhude işlerden uzak durmamızı öğretir.

Kıymetli Müslümanlar!

Sahip olduğumuz değerler ve Rabbimizin bize bahsettiği nimetler, gereksiz ve amaçsız yere harcana-mayacak kadar değerlidir. Bu bilinci taşıyan her Müslüman, kendisine ve çevresine fayda vermeyen, boş işlerden uzak durur. Asılsız sözlere, fuzuli düşüncelere itibar etmez. Aklını ve yüreğini iyilik yolunda, Al-lah'ın (c.c.) rızasına uygun işlerde kullanır.

Değerli Müminler!

Kur'an-ı Kerim'e göre, kurtuluşa eren müminlerin en belirgin vasıflarından biri de kendilerini ilgilendirme-yen, malayani işlerden uzak durmalarıdır. ³ Öyleyse, sözümüz, fikrimiz, vicdanımız ve ahlâkımızla kâmil bir mümin olmaya gayret edelim. Unutmayalım ki faydasız işlere olan uzaklığımız ölçüsünde Müslümanlığı-mız güzelleşecek, kulluğumuz Allah (c.c.) katında kıymet kazanacaktır. Kendi kusurlarıyla meşgul olmak-tan başkalarının kusurunu göremeyenlere ne mutlu!

1. Kasas, suresi, 55.ayet.
2. Tirmizî, Zühd, 11; Muvatta', Hüsnü'l-hulk,1.
3. Müminûn, suresi, 3.ayet.

HUTBE DEĞERLENDİRME FORMU

Değerlendirme Puanları		Tamamen	Büyük Ölçüde	Kısmen	Hayır
1	Hutbenin içeriğine uygun bir adlandırma yapılmış mıdır?				
2	Problem/alt problemler açıkça belirtilmiş midir?				
3	Problem, bir hutbe için uygun mudur?				
4	Problem, zamana ve gündeme uygun mudur?				
5	Problem, yöre halkının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayıcı mıdır?				
6	Hutbenin muhtevası, öngörülen kazanımları sağlayacak nitelikte midir?				
7	Kazanımlar problem cümlesi ile örtüşmekte midir?				
8	Kazanımlar, hutbenin öne çıkan niteliği ile örtüşmekte midir?				
9	Hutbenin ifade ve üslubu bu temel niteliğe uygun mudur?				
10	Hutbenin sonucu, kazanımları özetler nitelikte midir?				
11	Kaynaklar usulüne göre belirtilmiş midir?				
12	Seçilen ayet ve hadisler kazanımlara uygun mudur?				
13	Seçilen ayet ve hadisler hutbenin öne çıkan niteliğine uygun mudur?				

	Değerlendirme Puanları	Tamamen	Büyük Ölçüde	Kısmen	Hayır
14	Seçilen ayet ve hadisler uygun yerde verilmiş midir?				
15	Hutbenin dili, öne çıkan niteliği ile uyuşmakta mıdır?				
16	Hutbede kullanılan ben/biz, sen/siz, o/onlar dilinin ağırlığı ve uygunluğu yerinde midir?				
17	Cümle uzunlukları uygun mudur? (6-8 kelime arası en uygun)				
18	Hutbenin dili cemaatin anlayacağı şekilde açık mıdır?				
19	Hutbenin uzunluğu, konunun anlaşılabilirliği ve süre açısından uygun mudur?				
20	Müjde ve uyarı dengesi gözetilmiş midir?				
21	Hutbede imla kurallarına uyulmuş mudur?				
22	Hutbenin muhtevası Kur'an, sünnet ve bilimsel gerçeklerle uyumlu mudur?				
23	Millî birlik ve bütünlüğü zedeleyici, kişi veya grupları tahkir edici, ön yargılı ve politik ifade ve değerlendirmelerden kaçınılmış mıdır?				
24	Henüz netleşmemiş görüşlerden, gereksiz tartışmalara ve huzursuzluğa sebep olabilecek hususlardan kaçınılmış mıdır?				
25	Hutbe, Diyanet İşleri Başkanlığının toplumu inanç, ibadet ve ahlak konularında aydınlatma göreviyle bağdaşır nitelikte midir?				

Kazanım: İncelediği veya dinlediği bir hutbeyi hitabet tekniği açısından değerlendirir.

Süreç

1. Öğrencilere hutbe değerlendirme ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekte yer alan Diyanet TV'nin sosyal paylaşım hesabındaki hutbeyi dinlemeleri ve hutbe değerlendirme formunu doldurmaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra hutbeler kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı resmi Youtube kanalındaki 21 Ağustos 2020 tarihli hutbeyi dinleyerek aşağıda yer alan hutbe değerlendirme formunu doldurunuz.

DİYANET

TV

Dinlemek için

HUTBE DEĞERLENDİRME FORMU

Değerlendirme Puanları		Tamamen	Büyük Ölçüde	Kısmen	Hayır
1	Hutbenin içeriğine uygun bir adlandırma yapılmış mıdır?				
2	Problem/alt problemler açıkça belirtilmiş midir?				
3	Problem, bir hutbe için uygun mudur?				
4	Problem, zamana ve gündeme uygun mudur?				
5	Problem, yöre halkının beklenti ve ihtiyaçlarını karşılayıcı mıdır?				
6	Hutbenin muhtevası, öngörülen kazanımları sağlayacak nitelikte midir?				
7	Kazanımlar problem cümlesi ile örtüşmekte midir?				
8	Kazanımlar, hutbenin öne çıkan niteliği ile örtüşmekte midir?				
9	Hutbenin ifade ve üslubu bu temel niteliğe uygun mudur?				
10	Hutbenin sonucu, kazanımları özetler nitelikte midir?				
11	Kaynaklar usulüne göre belirtilmiş midir?				
12	Seçilen ayet ve hadisler kazanımlara uygun mudur?				

Değerlendirme Puanları		Tamamen	Büyük Ölçüde	Kısmen	Hayır
13	Seçilen ayet ve hadisler hutbenin öne çıkan niteliğine uygun mudur?				
14	Seçilen ayet ve hadisler uygun yerde verilmiş midir?				
15	Hutbenin dili, öne çıkan niteliği ile uyuşmakta mıdır?				
16	Hutbede kullanılan ben/biz, sen/siz, o/onlar dilinin ağırlığı ve uygunluğu yerinde midir?				
17	Cümle uzunlukları uygun mudur? (6-8 kelime arası en uygun)				
18	Hutbenin dili cemaatin anlayacağı şekilde açık mıdır?				
19	Hutbenin uzunluğu, konunun anlaşılabilirliği ve süre açısından uygun mudur?				
20	Müjde ve uyarı dengesi gözetilmiş midir?				
21	Hutbede imla kurallarına uyulmuş mudur?				
22	Hutbenin muhtevası Kur'an, sünnet ve bilimsel gerçeklerle uyumlu mudur?				
23	Millî birlik ve bütünlüğü zedeleyici, kişi veya grupları tahkir edici, ön yargılı ve politik ifade ve değerlendirmelerden kaçınılmış mıdır?				
24	Henüz netleşmemiş görüşlerden, gereksiz tartışmalara ve huzursuzluğa sebep olabilecek hususlardan kaçınılmış mıdır?				
25	Hutbe, Diyanet İşleri Başkanlığının toplumu inanç, ibadet ve ahlak konularında aydınlatma göreviyle bağdaşır nitelikte midir?				

Kazanım: Vaaz ve vaizlik kavramlarını açıklar.

Süreç

1. Öğrencilere vaaz ve vaizlik kavramları ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak bu çalışma kâğıdında yer alan örnekleri doğru eşleştirmeleri istenir.
5. Belirlenen süre bittiğinde her öğrenci kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirir.
6. Süre bittikten sonra cevaplar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda Kur'an'da vaaz anlamında kullanılan meviza, tebşir, inzar, tezkir ile ilgili ayetleri doğru bir şekilde eşleştiriniz.

1	"Artık sen öğüt ver! Sen ancak bir öğüt vericisin." (Gâşiye suresi, 21. ayet.)
2	"Lokman, oğluna öğüt vererek 'Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma, doğrusu eş koşmak büyük zulümdür.' demişti." (Lokmân suresi, 13. ayet.)
3	"Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır. Onlarla en güzel şekilde tartış. Doğrusu Rabbin, kendi yolundan sapanları daha iyi bilir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilir." (Nahl suresi, 125. ayet.)
4	"Münafıklara, kendilerine elem verici bir azap olduğunu müjdele." (Nisâ suresi, 138. ayet.)
5	"Önce en yakın akrabayı uyar." (Şuarâ suresi, 214. ayet.)

meviza	tezkir	tebşir	inzar	vaaz
.....				

CEVAP ANAHTARI

1	"Artık sen öğüt ver! Sen ancak bir öğüt vericisin." (Gâşiye suresi, 21. ayet.)
2	"Lokman, oğluna öğüt vererek 'Ey oğulcuğum! Allah'a eş koşma, doğrusu eş koşmak büyük zulümdür.' demişti." (Lokmân suresi, 13. ayet.)
3	"Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağır. Onlarla en güzel şekilde tartış. Doğrusu Rabbin, kendi yolundan sapanları daha iyi bilir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilir." (Nahl suresi, 125. ayet.)
4	"Münafıklara, kendilerine elem verici bir azap olduğunu müjdele." (Nisâ suresi, 138. ayet.)
5	"Önce en yakın akrabayı uyar." (Şuarâ suresi, 214. ayet.)

meviza	tezkir	tebşir	inzar	vaaz
3	1	4	5	2

Kazanım: Vaaz ve vaizlik kavramlarını açıklar.

Süreç

1. Öğrencilere vaizlerde olması gereken özellikler ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikte nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak bu çalışma kâğıdında yer alan örnekleri doğru sınıflandırmaları istenir.
5. Belirlenen süre bittiğinde her öğrenci kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirir.
6. Süre bittikten sonra cevaplar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda vaizlerde olması gereken ilmî ve mesleki nitelikler ile kişisel vasıflar yer almaktadır. Özellikleri doğru bir şekilde sınıflandırınız.

1. İlim-amel bütünlüğüne sahip özü sözü bir insan olmalıdır.
2. Vaazın en önemli kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ve mealini çok iyi bilmelidir.
3. İletişim konusunda yeterli olmalı, cemaatiyle ve çevresiyle iyi iletişim kurabilmelidir.
4. Dinimizin ikinci ana kaynağı olan Peygamberimizin (s.a.v.) sünneti hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır.
5. Hedef kitlenin eğitim yapısını, sorunlarını ve beklentilerini iyi bilmelidir.
6. Yüce dinimizin inanç ve iman esaslarını çok iyi bilmeli, sağlam bir fıkıh bilgisine sahip olmalıdır.
7. Görev esnasında ve sosyal hayatta temiz, bakımlı ve sade giyimli olmalıdır.
8. Temel İslam bilimlerinin yanı sıra güncel, sosyal, kültürel, bilimsel alanlarda bilgi sahibi olmalıdır.
9. Bütün tutum ve davranışlarında nazik, zarif ve kibar olmalıdır.
10. Toplumun değer yargıları hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerekir.
11. Uzmanlık isteyen konularda yersiz yorumlar yapmaktan kaçınmalıdır.
12. Hasbi davranmalı, gönül dünyası sevgi ve merhametle dolu olmalıdır.

İlmî ve Meslekî Nitelikler**Kişisel Nitelikler**

CEVAP ANAHTARI**İlmî ve Mesleki Nitelikler**

2. Vaazın en önemli kaynağı olan Kur'an-ı Kerim'i ve mealini çok iyi bilmelidir.
4. Dinimizin ikinci ana kaynağı olan Peygamberimizin (s.a.v.) sünneti hakkında yeterli bilgiye sahip olmalıdır.
6. Yüce dinimizin inanç ve iman esaslarını çok iyi bilmeli, sağlam bir fıkıh bilgisine sahip olmalıdır.
8. Temel İslam bilimlerinin yanı sıra güncel, sosyal, kültürel, bilimsel alanlarda bilgi sahibi olmalıdır.
10. Toplumun değer yargıları hakkında yeterli bilgiye sahip olması gerekir.
11. Uzmanlık isteyen konularda yersiz yorumlar yapmaktan kaçınmalıdır.

İlmî ve Meslekî Nitelikler

2, 4, 6, 8, 10, 11

Kişisel Nitelikler

1. İlim-amel bütünlüğüne sahip özü sözü bir insan olmalıdır.
3. İletişim konusunda yeterli olmalı, cemaatiyle ve çevresiyle iyi iletişim kurabilmelidir.
5. Hedef kitlenin eğitim durumunu, sorunlarını ve beklentilerini iyi bilmelidir.
7. Görev esnasında ve sosyal hayatta temiz, bakımlı ve sade giyimli olmalıdır.
9. Bütün tutum ve davranışlarında nazik, zarif ve kibar olmalıdır.
12. Hasbi davranmalı, gönül dünyası sevgi ve merhametle dolu olmalıdır.

Kişisel Nitelikler

1, 3, 5, 7, 9, 12

Kazanım: Vaaz dualarını ezbere okur.

Süreç

1. Öğrencilere vaaz duaları ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak bu çalışma kâğıdında yer alan örnekleri doğru eşleştirmeleri istenir.
5. Belirlenen süre bittiğinde her öğrenci kontrol amacıyla yanındaki arkadaşı ile etkinliğini değiştirir.
6. Sürecin sonunda isteyen öğrencilere vaaz duaları ezbere okutulur.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda verilen vaaz dualarını ve anlamlarını doğru şekilde eşleştiriniz.

.....	صَلُّوا عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
.....	اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ تَمَامَ النِّعْمَةِ وَدَوَامَ الْعَافِيَةِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ الْفَاتِحَةِ
.....	وَأَفْوِضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ
.....	سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
.....	رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

1

"Ey Rabbim! Göğsümü ferah eyle, işimi kolaylaştır. Dilimin bağını çöz de sözümü anlasınlar."

2

"Ya Rabbi! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Senin bize öğrettiğinin dışında bizim ilmimiz yoktur. Şüphesiz sen, her şeyi en iyi bilen, her işi hikmetli olansın."

3

"Allah'ım (c.c.) senden verdiğin nimetin eksilmemesini, afiyetinin devamını ve son nefesimizi en güzel şekilde vermeyi isteriz."

4

"Ben işimi Allah'a (c.c.) bırakıyorum. Şüphesiz Allah (c.c.) kullarını görür."

5

"Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (s.a.v.) salât getirin."

CEVAP ANAHTARI

5	صَلُّوا عَلَى رَسُولِنَا مُحَمَّدٍ
3	اللَّهُمَّ إِنَّا نَسْأَلُكَ تَمَامَ النِّعْمَةِ وَدَوَامَ الْعَافِيَةِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ الْفَاتِحَةِ
4	وَأَفْوِضْ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ
2	سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ
1	رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي

1

"Ey Rabbim! Göğsümü ferah eyle, işimi kolaylaştır. Dilimin bağına çöz de sözümü anlasınlar."

2

"Ya Rabbi! Seni noksan sıfatlardan tenzih ederim. Senin bize öğrettiğinin dışında bizim ilminiz yoktur. Şüphesiz sen, her şeyi en iyi bilen, her işi hikmetli olansın."

3

"Allah'ım (c.c.) senden verdiğin nimetin eksilmemesini, afiyetinin devamını ve son nefesimizi en güzel şekilde vermeyi isteriz."

4

"Ben işimi Allah'a (c.c.) bırakıyorum. Şüphesiz Allah (c.c.) kullarını görür."

5

"Peygamberimiz Hz. Muhammed'e (s.a.v.) salât getirin."

Kazanım: Vaaz dualarını ezbere okur.

Süreç

1. Öğrencilere Ek-1'de yer alan metin dağıtılır.
2. Öğrencilerden vaazı bitirirken okunan duaları bulmaları istenir.
3. Verilen süre sonunda gönüllü öğrencilerin cevapları sınıfta okunarak etkinlik tamamlanır.
4. İsteyen öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda sergilenir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda yer alan dualardan hangilerinin vaazın bitiminde okunabilecek dualar olduğunu bularak işaretleyiniz.

Vaazlarda okunan çeşitli dualar	Vaazın sonunda okunabilecek dua
اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْأَلُكَ تَمَامَ النِّعْمَةِ وَدَوَامَ الْعَافِيَةِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ الْفَاتِحَةِ	
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي اَمْرِي وَاَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي	
اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا تَمَامَ النِّعْمَةِ وَدَوَامَ الْعَافِيَةِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ بِحُرْمَةِ الْفَاتِحَةِ	
صَلُّوا عَلٰى رَسُوْلِنَا مُحَمَّدٍ	
اَقُوْلُ قَوْلِيْ هٰذَا وَاسْتَغْفِرُ اللهَ لِيْ وَلَكُمْ وَآخِرُ دَعْوَانَا اِنِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ الْفَاتِحَةِ	
وَ اَفُوْضُ اَمْرِيْ اِلَيْهِ اِنَّ اللهَ بَصِيْرٌ بِالْعِبَادِ	
صَلُّوا عَلٰى طَيِّبِ قُلُوْبِنَا مُحَمَّدٍ	

CEVAP ANAHTARI

Vaazlarda okunan çeşitli dualar	Vaazın sonunda okunabilecek dua
اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَسْأَلُكَ تَمَامَ النِّعْمَةِ وَدَوَامَ الْعَافِيَةِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ الْفَاتِحَةِ	✓
رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي وَيَسِّرْ لِي اَمْرِي وَاَحْلِلْ عُقْدَةً مِنْ لِسَانِي يَفْقَهُوا قَوْلِي	
اَللّٰهُمَّ ارْزُقْنَا تَمَامَ النِّعْمَةِ وَدَوَامَ الْعَافِيَةِ وَحُسْنَ الْخَاتِمَةِ بِحُرْمَةِ الْفَاتِحَةِ	✓
صَلُّوا عَلٰى رَسُوْلِنَا مُحَمَّدٍ	
اَقُوْلُ قَوْلِيْ هٰذَا وَاسْتَغْفِرُ اللهَ لِيْ وَلَكُمْ وَ اٰخِرُ دَعْوَانَا اِنَّ الْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ الْفَاتِحَةِ	✓
وَ اُفَوِّضُ اَمْرِيْ اِلَى اللهِ اِنَّ اللهَ بَصِيْرٌ بِالْعِبَادِ	
صَلُّوا عَلٰى طَيِّبِ قُلُوْبِنَا مُحَمَّدٍ	

Kazanım: Vaaz ve ders sunumunda dikkat edilecek hususları fark eder.

Süreç

1. Öğrencilere Ek-1'de yer alan metin dağıtılır.
2. Öğrencilerden vaaz sunumunda dikkat edilecek hususları sıralamaları istenir.
3. Verilen süre sonunda gönüllü öğrencilerin cevapları sınıfta okunarak etkinlik tamamlanır.
4. İsteyen öğrencilerin çalışmaları sınıf panosunda sergilenir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda vaaz sunumunda dikkat edilecek hususlar sıralanmıştır. Boş bırakılan maddelere uygun hususları bularak yazınız.

1. Güncel ve ilgi çekici bir konu seçmek
2.
3. Vaazı irticalen sunmak
4. Cemaatle göz iletişimi kurmak
5.
6. Sade ve anlaşılır bir dil kullanmak
7.
8. Kolaylaştırıcı, iyimser ve olumlu bir üslup kullanmak
9. Cemaati motive etmek
10. Sevgi ve saygı ilkelerini gözetmek
11.
12. Tevazuyu gözetip "ben" yerine "biz" dilini kullanmak

CEVAP ANAHTARI

1. Güncel ve ilgi çekici bir konu seçmek
2. Vaazın başlangıcında cemaatin ilgisini konuya çekmek
3. Vaazı irticalen sunmak
4. Cemaatle göz iletişimi kurmak
5. Beden dilini yerinde kullanmak
6. Sade ve anlaşılır bir dil kullanmak
7. Akıcı, güzel ve yumuşak bir üslup kullanmak
8. Kolaylaştırıcı, iyimser ve olumlu bir üslup kullanmak
9. Cemaati motive etmek
10. Sevgi ve saygı ilkelerini gözetmek
11. Konu bütünlüğünü korumak
12. Tevazuyu gözetip "ben" yerine "biz" dilini kullanmak

Kazanım: Vaaz ve ders sunumunda dikkat edilecek hususları fark eder.

Süreç

1. Öğrencilere vaaz sunumunda dikkat edilecek hususlar ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Ek-1 öğrenci sayısınca çoğaltılarak dağıtılır.
4. Öğrencilerden verilen ifadeler arasından doğru olanlar için "Doğru", yanlış olanlar için ise "Yanlış" sütununu işaretlemeleri istenir.
5. Öğrenciler etkinliği bireysel olarak tamamlarlar.
6. Öğretmenin doğru cevapları söylemesi ile etkinlik tamamlanır.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıdaki ifadelerden doğru olanlar için “Doğru”, yanlış olanlar için “Yanlış” sütununu işaretleyiniz.

	Doğru	Yanlış
Cuma ve bayram gibi cemaatin, normal gün ve vakitlerden daha yoğun olduğu zaman dilimlerinde vaaza giriş uzun olmalıdır.		
Vaaz sırasında vaizin önünde mutlaka bir plan ve gerekli notlar bulunmalı, hazırlıksız konuşulmamalıdır.		
Vaiz konuşurken beden dilini kullanmaya özen göstermeli, ölçülü jest ve mimikleriyle konunun anlaşılmasını zorlaştırmaya çalışmalıdır.		
Vaazda süre yirmi dakika ile kırk dakika arasında olmalıdır.		
Vaazın irticalen sunulması, hatibin bilgili ve konuya hazırlıklı olduğu intibasını güçlendirdiği için cemaat üzerinde daha etkili olmaktadır.		
Vaiz, sade ve anlaşılır bir dil kullanmaya dikkat etmelidir. Mahalli ağız ve argo ifadelerden kaçınmalıdır.		
Vaaz kısa bir ayet ile bitirilmelidir.		
Ezan vakti yaklaştığında vaazda işlenen konu çok kısa birkaç cümle ile özetlenmelidir.		
Okunan ayetlerin bulunduğu kitaplar belirtilmelidir.		
Vaaz konusu ile ilgili ayet ve hadisler asli şekliyle ve usulüne uygun okunmalıdır.		

CEVAP ANAHTARI

	Doğru	Yanlış
Cuma ve bayram gibi cemaatin, normal gün ve vakitlerden daha yoğun olduğu zaman dilimlerinde vaaza giriş uzun olmalıdır.		✓
Vaaz sırasında vaizin önünde mutlaka bir plan ve gerekli notlar bulunmalı, hazırlıksız konuşulmamalıdır.	✓	
Vaiz konuşurken beden dilini kullanmaya özen göstermeli, ölçülü jest ve mimikleriyle konunun anlaşılmasını zorlaştırmaya çalışmamalıdır.		✓
Vaazda süre yirmi dakika ile kırk dakika arasında olmalıdır.	✓	
Vaazın irticalen sunulması, hatibin bilgili ve konuya hazırlıklı olduğu intibahını güçlendirdiği için cemaat üzerinde daha etkili olmaktadır.	✓	
Vaiz, sade ve anlaşılır bir dil kullanmaya dikkat etmelidir. Mahalli ağız ve argo ifadelerden kaçınmalıdır.	✓	
Vaaz kısa bir ayet ile bitirilmelidir.		✓
Ezan vakti yaklaştığında vaazda işlenen konu çok kısa birkaç cümle ile özetlenmelidir.	✓	
Okunan ayetlerin bulunduğu kitaplar belirtilmelidir.		✓
Vaaz konusu ile ilgili ayet ve hadisler asli şekliyle ve usulüne uygun okunmalıdır.	✓	

Kazanım: Hitabet ilkelerine uygun vaaz hazırlar ve sunar.

Süreç

1. Öğrencilere vaaz hazırlama ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekteki gibi bir vaaz hazırlamaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra vaazlar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Vaaz hazırlamadan önce uygun konu seçimi yapılır ve vaaz planı hazırlanır. Bir vaaz planı; “giriş”, “gelişme”, “sonuç” ve “değerlendirme” olmak üzere 4 bölümden oluşur. Aşağıdaki linkte Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından hazırlanmış vaazı inceleyiniz.

Vaaz

Sizde

sitelerinden yararlanarak plan dâhilinde bir vaaz hazırlayınız.

ZEKÂT İBADETİ VE SOSYAL YARDIMLAŞMA

Sözlükte artma, çoğalma, temizlik, bereket, iyi hâl ve övgü gibi anlamlara gelen zekât, dinî bir terim olarak belirli bir malın bir kısmının Allah (c.c.) rızası için muayyen kişilere verilmesi demektir.

İslam'ın beş temel esasından biri olan zekât, hicretin ikinci yılında Medine'de farz kılınmıştır. Akıllı, ergenlik çağına ulaşmış ve hür Müslüman, temel ihtiyaçlarından fazla olarak nisap miktarı artma özelliği taşıyan mala sahip ve bu malını elde etmesinin üzerinden bir yıl geçmiş ise, zekât ile mükelleftir. Yüce Allah, **“Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin...”** (Bakara suresi, 43. ayet)

Peygamberimiz (s.a.v.) ise *“İslâm beş esas üzerine kurulmuştur: Allah'tan (c.c.) başka ilah bulunmadığına, Muhammed'in (s.a.v.) Allah (c.c.)'ın Resulü olduğuna şahadet etmek, namaz kılmak, zekât vermek, haccetmek ve Ramazan orucunu tutmak.”* buyurmuştur. (Buhârî, İman, 1; Müslim, İman, 19-22.)

Namaz, oruç gibi bedeni ibadetler, Allah'ın (c.c.) ihsan ettiği hayat ve sıhhat gibi nimetlerin şükrü; zekât ve sadaka-i fıtır gibi mali ibadetler ise mal nimetinin şükrüdür.

Zekâtın Önemi

Zekât, Kur'an ve hadislerde çok defa namazla birlikte zikredilmektedir. Bu da, zekâtın dinimizdeki yerini ve namaz ile zekât arasındaki kuvvetli bağı göstermektedir. Kişinin Müslümanlığı ancak bu iki farzı yerine getirmekle olgunluğa erişir. Nitekim Yüce Allah (c.c.), hidayete ermenin ve ahirette müjdelenen mükâfata nail olmanın namaz ve zekâtla olacağına işaret etmiş, Kur'an-ı Kerim'in, namazı kılan, zekâtı veren ve ahirete kesin olarak inanan müminlere müjde ve hidayet rehberi olduğunu haber vererek bu ibadetin önemini ortaya koymuştur (Neml suresi, 2-3. ayetler.)

¹ Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi İbrahim Paçacı tarafından hazırlanmıştır.

Zekât vermek, “muttakî” ve “muhsin” müminlerin vasıflarındandır. Kur’an-ı Kerim’de kurtuluşa erecek müminlerin özellikleri sayılırken; **“Onlar zekât (verecek hale gelmek) için çalışan kimselerdir”** buyrulmaktadır (Mü’minun suresi, 1-4. ayetler).

Müminlerin vasıflarına işaret eden diğer bir ayette ise **“Sizin dostunuz ancak Allah (c.c.), Onun elçisi, namazını dosdoğru kılan, zekâtını veren mümin kimselerdir...”** buyrulmaktadır (Maide suresi, 55. ayet) Buna karşılık Kur’an’da müşriklerin vasıflarından birinin, zekât vermemek olduğu haber verilmektedir: **“Yazıklar olsun o müşriklere ki onlar zekât vermezler ve ahireti de inkâr ederler.”** (Fussilet suresi, 6-7. ayetler).

Zekât, geçici olan malı, kalıcı yapmanın en güzel yoludur. Kişinin dünyada elde ettiği malların tamamı ya harcanıp yok olacak veya mirasçılara kalacaktır. Yalnız, Allah (c.c.) yolunda A harcadıkları zayi olmayacak; bu dünyada kalmayıp ebedî olacaktır. Nitekim Sevgili Peygamberimiz, *“İnsanoğlu ‘malım, malım’ der durur. Halbu ki senin malın sadece yiyip tükettiğin veya giyip eskittiğin, ya da sadaka olarak verip kalıcı yaptığın.”* buyurmuştur. (Tirmizî, Tefsirü’l-Kur’an, 89.) Bu sebeple Kur’an’da, **“Allah’a ve Resulüne iman edin ve sizi üzerinde tasarrufa yetkili kıldığı maldan, Allah yolunda harcayın. İçinizden iman edip de Allah yolunda harcayanlar var ya onlar için büyük bir mükâfat vardır.”** buyrulmaktadır. (Hadîd suresi, 7. ayet.).

Hz. Peygamber, muhtaçlara yardım etmenin mükâfatının büyüklüğünü haber verdiği bir hadislerinde *“Bir kişi temiz (helâl) olan malından sadaka verirse -Allah sadece temizi kabul eder- bir tek hurma bile olsa Rahman onu sağ eline alır ve sizin bir buzağıyı veya tayı büyüttüğünüz gibi onu, dağdan daha büyük oluncaya kadar büyütür.”* buyurmaktadır (Müslim, Zekât, 63; İbn Mâce, Zekât, 28.).

Başka bir hadisinde de fakirlere yardım elini uzatmanın Allah’ın rızasına vesile olacağını haber vererek, *“Sadaka Rabbin öfkesini söndürür ve kötü ölümü bertaraf eder.”* buyurmuştur. (Tirmizî, Zekât 28.).

Zekâtın Ahlaki Yönü

Zekâtın ibadet manasının yanında, yüce insanî hedefleri, üstün ahlâkî değerleri ve iktisadî gayeleri vardır. Kur’an-ı Kerim’de **“Onların mallarından, kendilerini temizleyeceğin, arıtıp yücelteceğin bir sadaka al ve onlar için dua et; çünkü senin duan onlara huzur verir. Allah işitendir, bilendir.”** buyrulmaktadır (Tevbe suresi, 103. ayet.).

Ayette geçen temizliğin, **bireysel arınma, toplumsal arınma ve malın temizlenmesi** şeklinde üç boyutu vardır.

Zekât kişinin cimrilik, bencillik gibi kötü huylardan arınmasına vesile olur. Cimrilik, kişinin sahip olduklarından yalnız kendisi yararlanıp başkalarına hiç kaptırmama duygusudur. Kişi bu duygunun esiri olması halinde, yalnız kendini düşünür, bütün değerlerini bu duygulara kurban edebilir. Cimrilikle hırsın birleşmesi ise büyük bir felakettir.

Sevgili Peygamberimiz, *“Nefsin hırs ve cimriliğinden sakının. Çünkü sizden öncekiler hırs ve cimrilikleri sebebiyle helak olmuşlardır. Bu duyguları kendilerine emrettiği için, cimri kesilmişler, akrabalık bağlarını kesmişler ve bozgunculuk çıkarmışlardır.”* (Ebû Dâvûd, Zekât, 46.) Benzer bir hadiste, *“Zulümden sakının. Çünkü zulüm kıyamet günü karanlıklar olacaktır. Nefsin hırs ve cimriliğinden sakının. Çünkü sizden öncekiler hırs ve cimrilikleri sebebiyle helak olmuşlardır. Bu duyguları kendilerini kan dökmeye ve haramlarını helal kılmaya sevk etmiştir”* buyurmuştur (Müslim, Birr, 56.).

Bunun için Hz. Peygamber, cimriliğin imandan uzak olduğuna ve bir müminde cimriliğin olamayacağına işaret ederek, *“İman ile cimrilik kulun kalbinde birleşmez”* buyurmuş. (Nesâî, Cihâd, 8.) ve kendisi de cimrilikten Allah’a (c.c.) sığınmıştır. (Nesâî, İstiâze, 27.)

Kur’an-ı Kerim’de de, **“... Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”** (Haşr suresi, 9. Ayet) buyrulmaktadır.

Zekât ise, fertleri maddeye karşı aşırı düşkünlükten koruyan, cimrilikten arındıran bir ibadettir. Nitekim Rasulullah Efendimiz (s.a.v.), *“Zekâtı veren, misafiri ağırlayan ve sıkıntı zamanında veren nefsinin cimriliğinden kurtulmuştur”* buyurmuştur. (Taberânî, Mu’cemu’l-Kebir, c. IV, s.188.).

Zekât ve Sosyal Bünye

Zekât kişisel arınmaya vesile olmasının yanında, toplumsal arınmaya, sosyal bünyenin sağlıklı bir şekilde gelişmesine de hizmet eder. Toplum varlığının sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi için, toplumsal denge ve barışın bir şekilde sağlanması; toplumu oluşturan bireyler arasında gerilime yol açabilecek etkenlerin giderilmesi gerekir. Bir toplumda zengin ve fakirlerin bulunması doğal olmakla birlikte, bunların birbirlerinin haklarını gözetmemesi ve bu durumun toplumda gerilim ve gerginlik sebebi olması doğal kabul edilemez. Bunun için, zengin ile fakir arasındaki ekonomik düzey farkının uçuruma dönüşmemesi, ayrıca gerilimin alınarak, kutuplaşma ve düşmanlık oluşmasının engellenmesi gerekir. Bu noktada zekâtın son derece etkili olacağı açıktır.

Ancak ihtiyaçlar içinde kıvranan fakirin, ekonomik düzeyi yüksek kişileri, kendi dert ve sıkıntılarıyla ilgilenmeden refah içinde, zevk ve eğlenceyle hayatlarını geçirdiklerini görmesi, onları kıskanmasına yol açabilir. Bunun daha ileri boyutları ise, kin ve düşmanlığa kadar uzanabilir. Bu sebeple İslâm dini, servetin toplumun bir kesiminin elinde dolaşan bir saltanat olmasını istememektedir. Haşr suresinde

“Allah’ın, memleketlerin ahalisinden savaşılmaksızın peygamberine kazandırdığı mallar; Allah’a, peygambere, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. O mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet ve güç haline gelmesin diye Allah (c.c.) böyle hükmetmiştir. Peygamber size ne veriyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin. Allah’a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah’ın azabı çetindir” (Haşr suresi, 7. ayet.) buyrulmaktadır.

Bu bağlamda zekât, serveti sadece zenginlerin ellerindeki bir güç olmaktan çıkarıp fakir ve muhtaçların da istifadesine sunmakta; zengin ile fakir arasında bir köprü oluşturmaktadır. Böyle olunca da, İslâm’daki sosyal dayanışmada önemli bir rol üstlenmektedir. İhtiyaç sahipleri, fakirler, miskinler, borçlular, yolda kalmışlar zekât vasıtasıyla gözetilmekte, adeta onlara sosyal güvenlik sağlanmaktadır. Bu ise, toplumun fakir kesimini kıskançlık ve kinden korumakta, sermaye düşmanlığını ortadan kaldırmaktadır.

Zekâtın sermaye düşmanlığını ortadan kaldıracığına, cimrilik, kıskançlık, kin gibi hastalıkların çözümü olduğuna işaret etmektedir. Bu bakımdan namazın bireysel ahlâkı, zekâtın ise toplumsal ahlâkı gerçekleştirmeye yönelik olduğu söylenebilir.

Diğer taraftan zekât, servetin atıl bekletilmeyip, iktisadî hayata katılmasını teşvik eder. İslâm, servetin toplumun istifadesinden çekilerek atıl bir hale getirilmesini hoş karşılamaz. Kur’an-ı Kerim’de, **“...Altın ve gümüşü biriktirip gizleyerek onları Allah yolunda harcamayanları elem dolu bir azapla müjdele. O gün, biriktirdikleri Cehennem ateşinde kızdırılacak ve alınları, böğürleri, sırtları bunlarla dağlanacak, ‘İşte bu, kendiniz için biriktirip sakladığınız şeylerdir. Haydi tadın bakalım biriktirip sakladıklarınızı!’ denilecektir.”** (Tevbe suresi, 34-35. ayetler) buyrulmaktadır.

Zekât ve Ekonomik Hayat

Servetin iktisadî hayattan çekilip âtıl bekletilmesini hoş görmeyen yüce dinimiz, zekât vasıtasıyla bunun önüne geçmek, en azından bunun bir miktarıyla toplumu yararlandırmak istemiştir. Elde atıl tutulup yatırıma yönlendirilmeyen sermaye yıldan yıla zekât sebebiyle eriyecektir. Nitekim hadis kaynaklarımızda yer alan bir haber buna şöyle işaret etmektedir:

"Yetimlerin mallarıyla ticaret yapınız ki, zekât onların malını yeyip bitirmesin" (Muvatta', Zekât, 6.)

Bu nedenle, her yıl servetinin % 2,5 unu vermek zorunda olan zengin, malının eriyip yok olmasını engellemek için onu atıl olarak bekletmeyecek, iktisadi hayata katılacak ve servetini işletecektir. Bu da ekonomik hayata canlılık getirecek, toplumun refahına katkıda bulunacaktır.

Zekât, kişilerin ve toplumun arınmasını sağladığı gibi, malın başkalarının hakkından temizlenmesini de sağlar. Kur'an-ı Kerim'de zengin malında fakirin hakkının bulunduğu bildirilmekte **"(Zenginlerin) mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı) mahrum olanlar için bir hak vardır."** (Zâriyât suresi, 19. ayet). Fakirler için ayrılan bu hakkın, malda kalması onu kirlletmektedir. Zengin malındaki fakirin ve ihtiyaç sahiplerinin bu hakkı ayrılıp verilmedikçe mal temizlenmiş olmaz.

Zekât malı başkasının hakkından temizlediği için onu bereketlendirir. Buna karşılık zekâtının verilmemesi halinde, bereketi kaçır. Hz. Peygamber, bir hadislerinde, buna işaret ederek;

"Her sabah iki melek yeryüzüne iner ve biri 'Allah'ım, Senin yolunda harcayana, harcadığının yerine yenilerini ver!', diğeri ise, 'Allah'ım, cimrilik yapıp vermeyenlerin mallarını telef et' diye dua eder." buyurmuştur.

(Müslim, Zekât, 57.)

Kur'an'da zekâtın fakir ve muhtaçların bir hakkı olarak belirtilmesinin sonuçlarından biri de, zekât alanın rencide edilmesini, verenin de bundan dolayı övünme ve başa kakmasını engellemektir. Esasen Kur'an, başa kakmanın yapılan hayrın boşa gitmesine sebep olacağını haber vermekte, güzel bir söz ve bağışlaşmanın, peşinden gönül kıran bir sadakadan daha hayırlı olduğunu bildirmektedir.

(Bkz. Bakara suresi, 263-264. Ayetler)

Zengin malındaki bu hakkın ayrılıp sahiplerine verilmemesi, o malı manen kirllettiği gibi Allah'ın (c.c.) gazabını da o mal üzerine çeker. Nitekim Kur'an-ı Kerim'de **"İçlerinden, 'Eğer Allah bize lütuf ve kereminden verirse mutlaka bol bol sadaka veririz ve mutlaka salihlerden oluruz' diye Allah'a söz verenler de vardır. Fakat Allah (c.c.) lütuf ve kereminden onlara verince, cimrilik ettiler ve yüz çevirerek dönüp gittiler. Allah'a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için O da kalplerine, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar (sürecek) bir nifak soktu."** (Tevbe suresi, 75-77. ayetler.) buyrulmaktadır.

Peygamber Efendimiz de, zekâtı verilmeyen malın, ahirette kişinin aleyhine olacağına işaret ederek; *"Allah (c.c.) bir kimseye bir mal verir de bu kişi zekâtını vermezse kıyamet gününde o mal onun önüne, gözlerinin üstü noktalı, zehirin fazla oluşundan dolayı tüsüz, son derece korkunç, yaşlı bir erkek yılan olarak çıkarılır. Bu yılan o kimsenin boynuna dolanır, avurtlarından yakalar, sonra adama 'ben senin malım, ben senin hazinenim' der"* buyurur. (Buhârî, Zekât, 3.) ve şu ayeti okur: **"Allah'ın kendilerine lütfundan verdiği nimetlerde cimrilik edenler, bunun kendileri için hayırlı olduğunu sanmasınlar. Hayır! O kendileri için bir şerdir. Cimrilik ettikleri şey de kıyamet gününde boyunlarına dolanacaktır..."** (Âl-i İmrân suresi, 180. ayet.)

Hız. Peygamber, zekâtını vermeyenlerin ahiretteki cezası ile ilgili olarak “Altını, gümüşü olup da fakirin hakkını vermeyen kişinin bu biriktirdiği mal, kıyamet günü Cehennemde toplanır ve kızdırılarak, yanı, alını ve sırtı dağlanır. Soğudukça tekrar kızdırılır. Bu, elli bin yıl sürecek uzun kıyamet gününde bütün insanların hesabı görülüp, gideceği yer belli oluncaya kadar devam eder” buyurur. (Müslim, Zekât, 24.) Ya Rasulallah!, sığırı, davarı olanın durumu nasıl olacak? diye sorulunca “Sığırı, davarı olup da fakirin hakkını vermeyen kişi, kıyamet gününde, geniş ve düz bir alana konulur, zekâtını vermediği hayvanlar boynuzlarında bir kıvrıklık ve kırıklık olmaksızın her şeyi tam olarak gelir ve sahiplerini boynuzlarıyla süser, tırnaklarıyla çiğnerler. Biri geçtiğinde diğeri gelir. Bu, elli bin yıl sürecek uzun kıyamet gününde bütün insanların hesabı görülüp, cennete mi cehenneme mi gideceği belli oluncaya kadar devam eder.” buyurur. (Müslim, Zekât, 6.)

Zekât toplumsal bir ibadet olduğundan bunun yerine getirilmemesi Allah’ın (c.c.) öfkesini çektiği için, bu günahın karşılığı sadece ahirette değil dünyada da verilecektir. Zekâtı verilmeyen malın bereketi olmaz.

Zekâtla Mükellef Olma Şartları

Bir kişinin zekât vermekle mükellef olması için Müslüman, akıllı, ergenlik çağına erişmiş ve hür olması; borcundan ve temel ihtiyaçlarından fazla nisap miktarı mala sahip olması gerekir. Buna göre, akıllı olmayan ve buluş çağına erişmemiş olan kişiler, dinen mükellef olmadıklarından zekât ile sorumlu değildirler.

Zekâta Tabi Mallar ve Şartları

Zekâta tabi mallar Kur’an-ı Kerim’de, altın ve gümüş, toprak mahsulleri, elde edilen kazançlar, madenler ve benzeri yer altı servetleri ve diğer mallar şeklinde belirlenmiştir. Ancak diğer yükümlülüklerde olduğu gibi, zekâta da mükellefin durumu göz önünde bulundurularak, makul ve taşınabilir bir sorumluluk yüklendiği için, bu malların, temel ihtiyaçlarından fazla ve nisap miktarı olması gerekir.

Kişinin normal bir şekilde yaşaması için zarûrî olan temel ihtiyaçları karşılayacak kadar mal, refah ve zenginlik meydana getirmez. Bu nedenle zekâta tabi değildir. Nitekim Yüce Allah, “**Neyi infak edeceklerini sana soruyorlar, de ki, fazlayı, artanı...**” buyurmaktadır (Bakara suresi, 219. ayet.)

Zekâttan muaf tutulan **temel ihtiyaçlar** (Havâic-i Asliye); insanın kendisinin ve bakmakla yükümlü bulunduğu kişilerin hayatını sağlıklı ve güvenli bir şekilde devam ettirebilmesi için vazgeçilmez olan şeylerdir. Genel olarak, barınma, ulaşım, ev eşyası, gıda, giysi, sanat ve mesleğe ait alet ve makineler, ilim için edinilen kitaplar, sağlık giderleri, elektrik, su, telefon gibi cari harcamalar ve benzeri şeyler, temel ihtiyaç içerisinde değerlendirilir. Esasen asli ihtiyaçlar, zaman, muhit ve durumun değişmesiyle değişir ve gelişir. Bu konuda, zekât mükellefinin temel ihtiyaçlarına itibar edilir. Bu ihtiyaçları karşılamak için ayrılan para da, temel ihtiyaç kapsamında değerlendirildiğinden, bu paralar zekâta tabi değildir. Ancak barınma, işyeri ve ulaşım gibi temel ihtiyaçları karşılamak için gerek duyulan menkul veya gayri menkulların mülkiyetine sahip olmak zorunlu değildir. Çünkü bu ihtiyaçlar, kira, iare veya başka bir yolla da karşılanabilir. Bu nedenle **ev, araba, dükkan gibi menkul veya gayri menkulleri satın almak üzere biriktirilen paranın, bu şeyleri almak için kanalize edilmediği sürece zekâtının verilmesi gerekir**; buna karşılık sözlü ya da yazılı taahhüde girilmiş ve başka bir şekilde bu ihtiyaçlar için kanalize edilmiş ise zekâttan muaftır.

Nisap ise zekât, sadaka-i fıtır gibi ibadetlerle mükellef olmak için konulan asgari zenginlik ölçüsüdür. Bu ölçü, Hz. Peygamber tarafından, o dönem İslâm toplumunun ortalama hayat standardı göz önünde bulundurularak belirlenmiştir. Hadislerde belirlenen nisap miktarları; 561 gr. Gümüş; 80,18 gr. altın; 40 koyun veya keçi, 30 sığır, 5 deve; 650 kg. tahıl şeklinde sıralanabilir.

Alacaklar da kişinin mal varlığından olduğu için, geri ödeneceği kesin olan alacakların, her yıl zekâtının ödenmesi gerekir. Buna rağmen zekâtı verilmemişse, tahsil edildikten sonra, geçmiş yıllara ait zekâtları da ödenmelidir. Ancak inkâr edilen veya geri alınma ihtimali olmayan alacakların her yıl zekâtının verilmesi gerekmez. Şayet böyle bir alacak daha sonra ödenirse, alacaklı bu tarihten itibaren zekât mükellefi olur; geçmiş yıllar için zekât ödemez.

Zekât Oranları

Genel olarak malların zekâtı kırkta bir oranındadır. Ancak tarım ürünlerinde masraflı olup olmamasına göre yirmide bir veya onda bir oranındadır. Hayvanlarda ise özel olarak hayvanın cinsine göre ayrı ayrı belirlenmiştir.

Yüce Allah, **“O, çardaklı, çardaksız olarak bahçeleri, ürünleri çeşit çeşit hurmalıkları ve ekinleri, zeytini ve narı birbirine benzer ve birbirinden farklı biçimde yaratandır. Bunlar meyve verince meyvelerinden yiyin. Hasat günü de hakkını (öşrünü) verin, fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.”**

(En’âm suresi, 141. ayet.)

Bu ayetler, topraktan elde edilen her türlü ürünün zekâtının verilmesi gerektiğini hükme bağlamaktadır.

Buna göre toprak mahsullerinin zekâtının hesaplamasında, elde edilen hasılatın, sulama dışındaki ilaç, gübre, mazot gibi ürün için yapılan günümüz tarım şartlarının getirmiş olduğu ekstra masraflar çıkarılır. Geriye kalan ürün 650 kg.’dan fazla ise, tabii yollarla sulanan araziden elde edilen üründe 1/10; kova, tulumba, su motoru vb. usullerle masraf veya emekle sulanan araziden elde edilen üründe ise 1/20 oranında zekât verilir.

Zekât Vermenin Zamanı ve Şekli

Zekâtın, farz olduğu andan itibaren verilmesi gerekir. Zekât vermenin belli bir ayı olmadığı gibi, Ramazanı beklemeye de gerek yoktur. Ancak, zekât vermekle yükümlü olanların, yükümlü oldukları andan itibaren en kısa zamanda zekâtlarını vermeleri uygun olur. Nitekim Kur’an’da, **“Herhangi birinize ölüm gelip de, ‘Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!’ demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah (c.c.) yolunda harcayın”** (Münâfikûn suresi, 10. ayet) buyrulmaktadır.

Ayrıca ibadetlerin hemen yerine getirilmesi, İslâm’da genel bir prensip ve tavsiye edilen bir husustur. Çünkü yüce Allah (c.c.), **“hayırlı işlerde yarışınız”** buyurmaktadır (Bakara suresi, 148. ayet).

Zekâtın, kişinin kendinin beğenmediği veya eskiyip atılacak hale gelen eşyadan olmaması; kendisinin beğendiği, hoşlandığı şeylerden olması gerekir.

Nitekim Kur’an’da; **“Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için çıkardıklarımızdan Allah (c.c.) yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı olmayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki, Allah (c.c.) zengindir, övülmeye layık olandır.”** (Bakara suresi, 267. ayet)

“Sevdiğiniz şeylerden Allah (c.c.) yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz.” buyrulmaktadır.

(Âl-i İmrân suresi, 92. ayet.)

Zekâtın Sarf Yerleri

Zekâtın kimlere verilebileceği Kur'an-ı Kerim'in şu ayetinde bildirilmiştir:

"Sadakalar (zekâtlar), Allah (c.c.)'tan bir farz olarak ancak fakirler, düşkünler, zekât toplayan memurlar, kalpleri İslâm'a ısındırılacak olanlarla (özgürlüğe kavuşturulacak) köleler, borçlular, Allah (c.c.) yolunda cihad edenler ve yolda kalmış yolcular içindir. Allah (c.c.) hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir" (Tevbe suresi, 60. Ayet.).

Zekâtın, bu ayette sayılanlar dışında kalan kişi ve kuruluşlara verilmesi caiz değildir. Ancak aldıkları zekât ve fitreleri bir fonda toplayıp bunu, ayette belirtilen yerlere sarf ettikleri bilinen ve kendilerine her bakımdan güvenilen kimseler eliyle yönetilen dernek, kurum ve yardımlaşma fonlarına zekât ve fitre verilmesinde dinen bir sakınca yoktur. Ayrıca, zekât alma şartlarını taşısa bile;

- a. ana, baba, büyük ana ve büyük babalara,
- b. Oğul, oğlun çocukları, kız, kızın çocukları ve bunlardan doğan çocuklara,
- c. Müslüman olmayanlara zekât verilmez,
- d. karı-koca da birbirlerine zekât veremez.

Kısaca ifade etmek gerekirse zekât ibadeti, İslam'ın temel şartlarından biridir. Kuran ve sünnette bu ibadete özel bir önem atfedilmiş, ve namazla birlikte sıklıkla gündeme getirilmiştir. Zekât ahlaki ve sosyal yönü de ön plana çıkan bir ibadettir. Toplum bireyleri arasında ekonomik farklılıkların uçuruma dönüşmesini önleyen bir yapıya sahiptir. İnsanın bencillik, cimrilik, aşırı mal hırsı gibi olumsuz yanlarını törpüler.

Kazanım: Hitabet ilkelerine uygun vaaz hazırlar ve sunar.

Süreç

1. Öğrencilere vaaz hazırlama ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekte yer alan ilkelerine göre vaaz hazırlamaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra vaazlar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Aşağıda verilen örnek vaaz planını ve Diyanet İşleri Başkanlığı web sitesini ziyaret ederek vaaz örneklerini/planlarını inceleyiniz. Bunlara göre bir vaaz hazırlayınız. Daha fazla yararlanılabilecek vaaz hazırlama kaynaklarını da 2. sayfada bulabilirsiniz.

Örnek Bir Vaaz Planı

Aşağıda bir plan çerçevesinde "tövbe" konusu ele alınacaktır.

Vaazın Konusu: Tövbe

Giriş: Vaaza başlangıç dualarının ardından tövbe kelimesinin terim anlamı açıklanır ve kısaca tövbenin önemine değinilir. İnsanın beşer olduğu, bazı zayıf yönlerinin bulunduğu, unutkanlığı ve hissiyatı sebebiyle her insanın hatalı davranışlarda bulunabileceği, bilerek ya da bilmeyerek günah işleyebileceği belirtilir. Günahlardan kurtulmanın en kısa yolunun tövbe etmek olduğu anlatılır.

Gelişme: Tövbe ile ilgili ana konular sistematik bir şekilde, başlıklar hâlinde yazılır ve bu başlıkların altında kullanılacak olan malzemeye yer verilir. Örneğin;

1. Tövbe pişmanlıktır. Bu başlık altında tövbenin sadece ağızdan çıkan bir söz olmadığı, gerçek tövbenin, günahları işleme karşısında duyulan derin bir pişmanlık ve gönülden bir nedamet olduğu anlatılır. Bu başlığın altı, konuyla ilgili hadis ve kıssalarla doldurulur.
2. Tövbe ibadettir. Allah'ın (c.c.) tövbe etmeyi emretmesi sebebiyle tövbenin bir ibadet olduğu, Yüce Allah'ın, günahsız olduğu halde Hz. Peygamber'e istiğfarda bulunmasını emrettiği, Hz. Peygamberin de her gün tövbe ve istiğfarda bulunduğu, dolayısıyla herkesin tövbe etmesi gerektiği anlatılır.
3. Mümin kulunun tövbesinden dolayı Allah (c.c.) sevinir.
4. Tövbe kapısı kıyamete kadar açıktır
5. Tövbenin faydaları. Bu başlık altında şu alt başlıklara yer verilebilir.
 - a. Allah'ın (c.c.) sevgisini kazanmak
 - b. Tövbe ile günahlardan kurtulmak ve affedilmek
 - c. Temiz bir hayata yeniden başlama imkânı bulmak
 - d. Tövbe ile dünya hayatını güzelleştirmek
 - e. Allah'ın (c.c.) rahmetinin sonsuz ve tövbe kapısının da kıyamete kadar açık oluşuna güvenerek tövbe etmeyi geciktirmemek

Sonuç ve Değerlendirme: Yukarıda anlatılanlar 3-4 dakika içinde özetlenir ve tövbe kavramı zihinlere iyice yerleştirilmeye çalışılır. Son olarak günahların affı ve tövbelerin kabulünü ihtiva eden kısa bir dua yapılır ve vaaz bitirilir.

(bk. Yaşar Yiğit, Dursun Aygün, Ahmet Çekin, Abdurrahman Han, Hasan Küçük, Ahmet Süneci, Vaaz Kılavuzu, DiB Yayınları, Ankara, 2012, s.45-52.)

Vaaz hazırlamada aşağıdaki kaynak eserlere ve web sitelerine başvurulabilir:

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
Diyanet İşleri Başkanlığı

Hadis-i Şerif

TÜRKİYE
DİYANET
VAKFI

İSLÂM

Test Yayımları

ANSİKLOPEDİSİ

Tefsir kitapları

1. Elmalılı Hamdi Yazır, Hak Dini Kur'ân Dili
2. Heyet, Kur'an Yolu, Türkçe Meâl ve Tefsir, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
3. Fahreddin er-Râzî, Mefâtîhu'l-Gayb (et-Tefsîru'l-Kebîr)

Hadis Kitapları

1. Diyanet İşleri Başkanlığı, Hadislerle İslam
2. İbrahim Canan, Kütüb-i Sitte Tercüme ve Şerhi
3. Ahmed Naim -Kâmil Miras, Tecrid-i Sarih Tercüme ve Şerhi
4. İmam Nevevî, Riyazü's-Sâlihîn Tercüme ve Şerhi (Tercüme: M. Yaşar Kandemir, İsmail L. Çakan, Raşit Küçük)

Fıkıh Kitapları

1. Komisyon, İlmihal I-II, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
2. Seyfettin Yazıcı-Lütfi Şentürk, İslam İlmihali, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları
3. Hamdi Döndüren, Delilleriyle İslam İlmihali

Akâid Kitapları

1. Komisyon, İlmihal I-II, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları
2. Bekir Topaloğlu, Kelam İlmine Giriş
3. Şerafettin Gölcük-Süleyman Toprak, Kelam: Tarih, Ekoller, Problemler

Siyer Kitapları

1. Mustafa Asım Köksal, İslam Tarihi
2. Muhammed Hamidullah, İslam Peygamberi
3. İbrahim Sarıçam, Hz. Muhammed (s.a.v.) ve Evrensel Mesajı

Kazanım: İncelediği veya dinlediği bir vaazı hitabet tekniği açısından değerlendirir.

Süreç

1. Öğrencilere vaaz değerlendirme ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekte yer alan Diyanet TV'nin sosyal paylaşım hesabındaki vaazı dinlemeleri ve vaaz değerlendirme formunu doldurmaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra vaazlar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı Diyanet TV'nin resmî Youtube hesabında yer alan aşağıdaki vaazı dinleyiniz. Vaiz değerlendirme formunu Tamamen: 4, Büyük Ölçüde: 3, Kısmen: 2, Hiç: 1 kriterlerine göre doldurunuz.

Vaaza ulaşmak için tıklayınız.

DIYANET

TV

[DIYANET TV RESMİ YOUTUBE SİTESİ](#)

VAİZ DEĞERLENDİRME FORMU

Sıra No	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Performans Derecesi (1,2,3,4)
1	Alaniyla ilgili bilimsel yayınlardan yararlandı.	
2	Yaygın din eğitimi ve öğretimiyle ilgili yeni yaklaşım, yöntem ve tekniklerden yararlandı.	
3	Din hizmetlerinin daha etkili yapılabilmesi için insan bilimlerinden yararlandı.	
4	Din hizmetleriyle ilgili strateji, yöntem ve teknikleri uyguladı.	
5	Dinin temel kaynaklarını (Kur'an ve Sünnet) vaazlarında etkin kullandı.	
6	Etkili iletişim ilke, yöntem ve tekniklerini uyguladı.	
7	Hedef kitlenin ilgi, ihtiyaç ve seviyesini tespit edebildi.	
8	Hitabet ilke, yöntem ve tekniklerini uyguladı.	
9	Kur'an'da ve muteber hadis kaynaklarındaki kıssa ve hikâyeleri vaazlarında etkin kullandı.	
10	Türkçeyi doğru ve etkili biçimde kullandı.	
11	Türkiye'nin sosyokültürel ve dinî yapısını göz önünde bulundurdu.	
12	Aile, kadın, gençlik, özürllüler vb. toplum kesimlerine yönelik din hizmetlerine katkı sağladı.	
13	Vaazlarında din alanındaki temel problemleri toplumun ihtiyaçlarına göre işledi.	
14	Vaazlarında görev bölgesinin örf ve âdetlerini dikkate aldı.	
15	Yerel, bölgesel ve evrensel aktüaliteyi takip etti.	

Kazanım: İncelediği veya dinlediği bir vaazı hitabet tekniği açısından değerlendirir.

Süreç

1. Öğrencilere vaaz değerlendirme ile ilgili bir etkinlik yapılacağı bildirilir.
2. Öğrencilere bu etkinlikle nasıl bir sonuca ulaşmak istendiği açıklanır.
3. Önceden hazırlanan ve çoğaltılan Ek-1 dağıtılır.
4. Öğrencilerden bireysel olarak ekte yer alan Diyanet TV'nin sosyal paylaşım hesabındaki vaazı dinlemeleri ve vaiz değerlendirme formunu doldurmaları istenir.
5. Belirlenen süre bittikten sonra vaazlar kontrol edilir.

Değerlendirme

Soru ve cevaplarla kazanımın gerçekleşip gerçekleşmediği kontrol edilir.

Diyanet İşleri Başkanlığı Diyanet TV'nin resmî Youtube hesabında yer alan aşağıdaki vaazı dinleyiniz. Vaiz değerlendirme formunu Tamamen: 4, Büyük Ölçüde: 3, Kısmen: 2, Hiç: 1 kriterlerine göre doldurunuz.

Vaaza ulaşmak için tıklayınız.

VAİZ DEĞERLENDİRME FORMU

Sıra No	DEĞERLENDİRME KRİTERLERİ	Performans Derecesi (1,2,3,4)
1	Alanıyla ilgili bilimsel yayınlardan yararlandı.	
2	Yaygın din eğitimi ve öğretimiyle ilgili yeni yaklaşım, yöntem ve tekniklerden yararlandı.	
3	Din hizmetlerinin daha etkili yapılabilmesi için insan bilimlerinden yararlandı.	
4	Din hizmetleriyle ilgili strateji, yöntem ve teknikleri uyguladı.	
5	Dinin temel kaynaklarını (Kur'an ve Sünnet) vaazlarında etkin kullandı.	
6	Etkili iletişim ilke, yöntem ve tekniklerini uyguladı.	
7	Hedef kitlenin ilgi, ihtiyaç ve seviyesini tespit edebildi.	
8	Hitabet ilke, yöntem ve tekniklerini uyguladı.	
9	Kur'an'da ve muteber hadis kaynaklarındaki kıssa ve hikâyeleri vaazlarında etkin kullandı.	
10	Türkçeyi doğru ve etkili biçimde kullandı.	
11	Türkiye'nin sosyokültürel ve dinî yapısını göz önünde bulundurdu.	
12	Aile, kadın, gençlik, özürllüler vb. toplum kesimlerine yönelik din hizmetlerine katkı sağladı.	
13	Vaazlarında din alanındaki temel problemleri toplumun ihtiyaçlarına göre işledi.	
14	Vaazlarında görev bölgesinin örf ve âdetlerini dikkate aldı.	
15	Yerel, bölgesel ve evrensel aktüaliteyi takip etti.	